

Stjørdal kommune

Klimabudsjett

2023 - 2026

Innhold

1 Innledning.....	3
1.1 Føringer for klima- og miljøarbeidet.....	3
2. Klimaregnskap.....	4
2.1 Klimaregnskap kommunens virksomhet	4
2.2 Klimaregnskap geografisk område.....	5
2.3 Innbyggernes klimafotavtrykk.....	6
2.4 Totaloversikt klimagassutslipp Stjørdal	7
3 Utslippsmål klimagassutslipp.....	8
3.1 Vedtatte mål for utslippsreduksjon.....	8
3.2 Operasjonalisering av utslippsmål.....	8
3.3 Målenes ambisjonsnivå	9
4 Klimamål for Stjørdalsamfunnet og behovet for tiltak.....	10
5 Kommunens rolle og virkemiddel for klimaomstilling	12
6 Klimatiltak 2023 – 2026.....	13
7.1 Beskrivelse og vurdering av tiltak.....	14
7 Ramme til katalyserende midler klima- og miljøtiltak.....	18

1 Innledning

Klimabudsjett er et styringsverktøy for å nå vedtatte mål om klimagassreduksjon og andre vedtatte klimamål. Klimabudsjett som metodikk og styringsverktøy er ny og under utvikling i Stjørdal kommune. Budsjettet skal utvikle seg til å bli et robust verktøy for planlegging og gjennomføring av klimatiltak. Klimabudsjett 2023 – 2026 er kommunens tredje klimabudsjett.

I kapittel 3 foreslår kommunedirektøren endring av kommunens klimamål, slik at målene kan brukes til resultatoppfølging i klimabudsjettet.

I kapittel 6 foreslår kommunedirektøren klimatiltak for perioden 2023 – 2026.

I kapittel 9 foreslår kommunedirektøren en ramme på 2,5 mill. til klima- og miljøtiltak årlig. Dette skal være katalyserende midler for omstilling til lavutslippsløsninger, klimatilpasning og ivaretagelse av naturmangfoldet i kommunen.

1.1 Føringer for klima- og miljøarbeidet

FNs bærekraftsmål og nasjonale forventninger til offentlig sektor skal ligge til grunn for Stjørdal kommunes virksomhet og økonomiplan. Da bærekraftmålene ble vedtatt i 2015, var det med en ny forståelse for at økonomi, sosial ulikhet og miljø må ses i sammenheng.

Stjørdal skal være en foregangskommune innen klima- og miljøtiltak. Målsettingen skal gjennomsyre all tjenesteutøvelse, og ulike handlingsalternativer vurderes opp mot den effekt de vil ha for denne hovedmålsettingen. Stadige initiativ tas for nye tiltak som kan bidra til å nå denne hovedmålsettingen. Kommuneplanens samfunnsdel 2020 - 2032 beskriver strategier for å nå denne målsetningen, og hvordan målet skal måles.

Kommunen erklærte videre i mai 2019 at vi nå lever i en klima- og miljøkrise, og at vi må ha konkrete planer for hvor mye utslippskutt vi skal gjøre, og hvordan vi skal gjøre dette, år for år framover.

Klima- og miljøplan er under arbeid. Planen skal beskrive hvordan kommunen skal benytte sin rolle som samfunnsaktør, og hvordan kommunen kan driftes på en mer klima- og miljøvennlig måte.

Klimabudsjettet vil fungere som en handlingsdel for del om klimagassutslipp i klima- og miljøplan. Klimabudsjettet vil være del av kommunens strateginotat, budsjett og økonomiplan, og i størst mulig grad integreres i alle prosesser i økonomiårshjulet. Klimatiltakene i klimabudsjettet skal planlegges for- og dokumenteres gjennomført for hvert enkelt hovedområde i kommunen.

For at Stjørdal kommune skal nå sine klima- og miljømål er det avgjørende at arbeidet med klima- og miljø settes i system, og at hensynet til klima- og miljø er en del av alle kommunens planer og aktiviteter. Kommunen vil ivareta klima- og miljøperspektivet i all planlegging og planverk, både på kommuneplannivå, reguleringsnivå, og i enkeltutredninger

2. Klimaregnskap

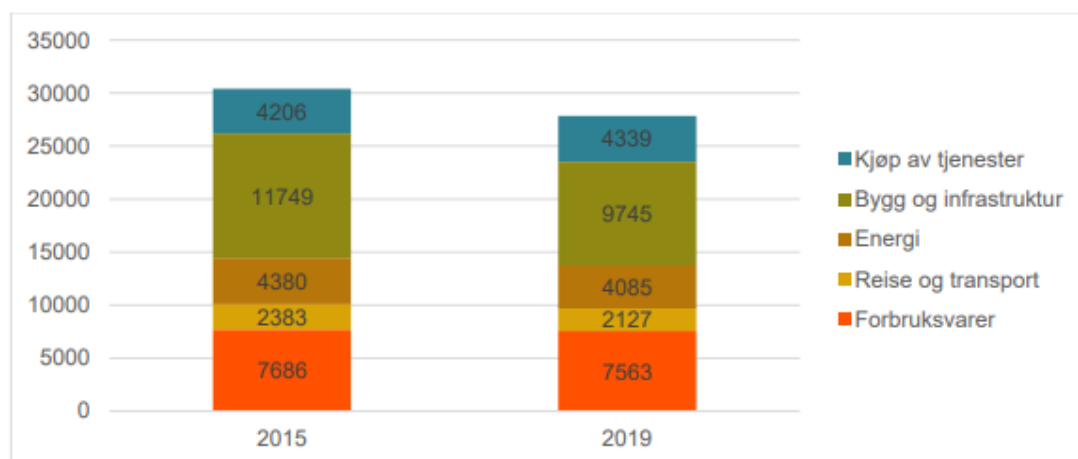
Klimaregnskap er et nyttig verktøy, for oversikt over hvilke aktiviteter som bidrar til de største og minste klimagassutslippene. Dette vil sammen med en vurdering av kommunens mulighet for å påvirke, gi grunnlag for prioritering av hvilke områder kommunen bør jobbe med for å redusere utslippene.

I Stjørdal kommune har vi oversikt over klimaregnskapet til kommunens virksomhet, klimaregnskap for kommunens geografiske område og klimafotavtrykket¹ til innbyggerne i kommunen.

2.1 Klimaregnskap kommunens virksomhet

Det sist oppdaterte klimaregnskapet for kommunens virksomhet er fra 2019.

Klimaregnskapet er fotavtrykksbasert¹, og tar da for seg både direkte og indirekte utslipp². Stjørdal kommune har som følge av sin egen virksomhet i 2019 et totalt klimafotavtrykk på 27.858 tonn CO₂ ekvivalenter³. Tabell nedenfor viser hvordan de ulike kategoriene i klimaregnskapet bidrar til utslippet.

Figur 1: Sammenligning av klimafotavtrykk 2015 mot 2019, tall i tonn CO₂e

Fordelt på hovedkategorier ser vi at bygg og infrastruktur (35%) sammen med energi (15%) til sammen utgjør nesten halvparten av klimafotavtrykket til kommunens virksomhet.

Forbruksvarer var også et høyt bidrag i 2019, på 27%. Dette skyldes at noe av tjenesteproduksjonen er satt under arten «annet forbruksmateriell, råvarer og tjenester», og derav blir noe kunstig høy. Kjøp av tjenester har på den andre siden et mindre bidrag enn nasjonalt snitt. Det siste elementet er reise og transport med et bidrag på 8%. Dette er kommunens egne kjøretøy og kjøp av transporttjenester.

Man kan også i tabell over se at klimafotavtrykket til Stjørdal kommunens virksomhet har hatt en nedgang med 8% fra 2015. Kommunen har ikke godt nok systematisert tallgrunnlag til at man kan konkludere med hva som er årsaken til nedgang i klimagassutslipp fra 2015 til

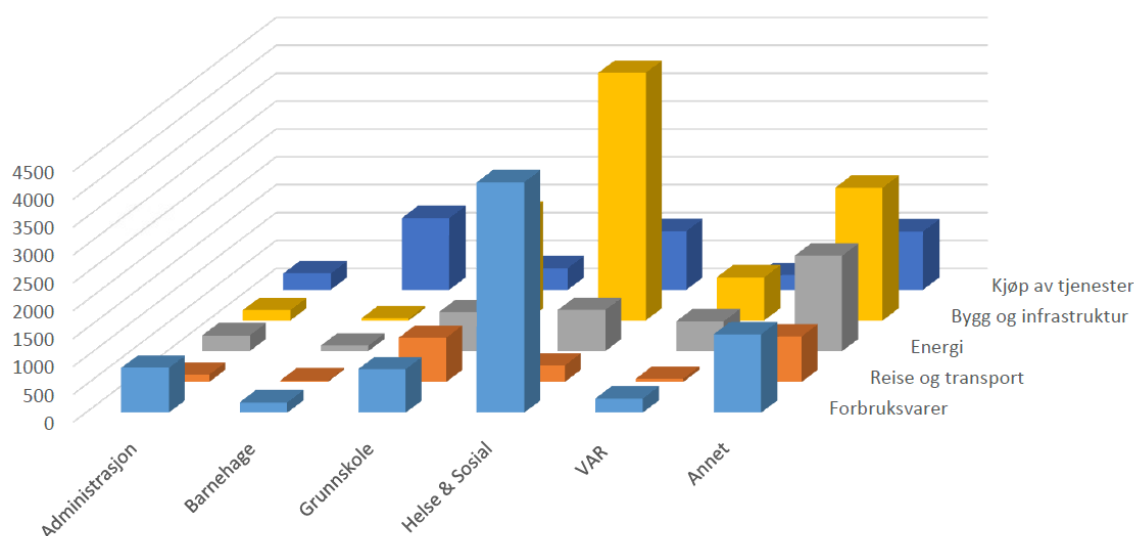
¹ Klimafotavtrykk er en beregning av den totale klimapåvirkningen – både direkte og indirekte utslipp – for feks. et land, en person eller en kommune

² Direkte utslipp er de som fysisk finner sted innenfor et geografisk område. Indirekte utslipp omfatter utslipp forbundet med varer og tjenester som importeres til det geografiske området.

³ CO₂-ekvivalenter betyr at utslippene for hver gass vektet etter gassens globale oppvarmingspotensial.

2019. Noe av nedgangen i kategoriene virker å skyldes forbedring i teknologi. Altså lavere utslippsintensiteter. Når det gjelder nedgang i energiforbruket, har sentralovervåking på lys, ventilasjon og varme, gjort det mulig å sette inn effektive ENØK tiltak. Dette har hatt god effekt på reduksjon i energiforbruket. Hvis vi ser på kategoriene bygg og anlegg, er det verdt å merke seg at Kimen kulturhus ble bygd i 2015. Klimafotavtrykket i 2015 skiller seg også ut ved at det ligger godt over fylkessnittet og det nasjonale snittet. Vi kan på nåværende tidspunkt ikke konkludere med at lavere utslipp i 2019 sammenlignet med 2015, skyldes en nedadgående trend.

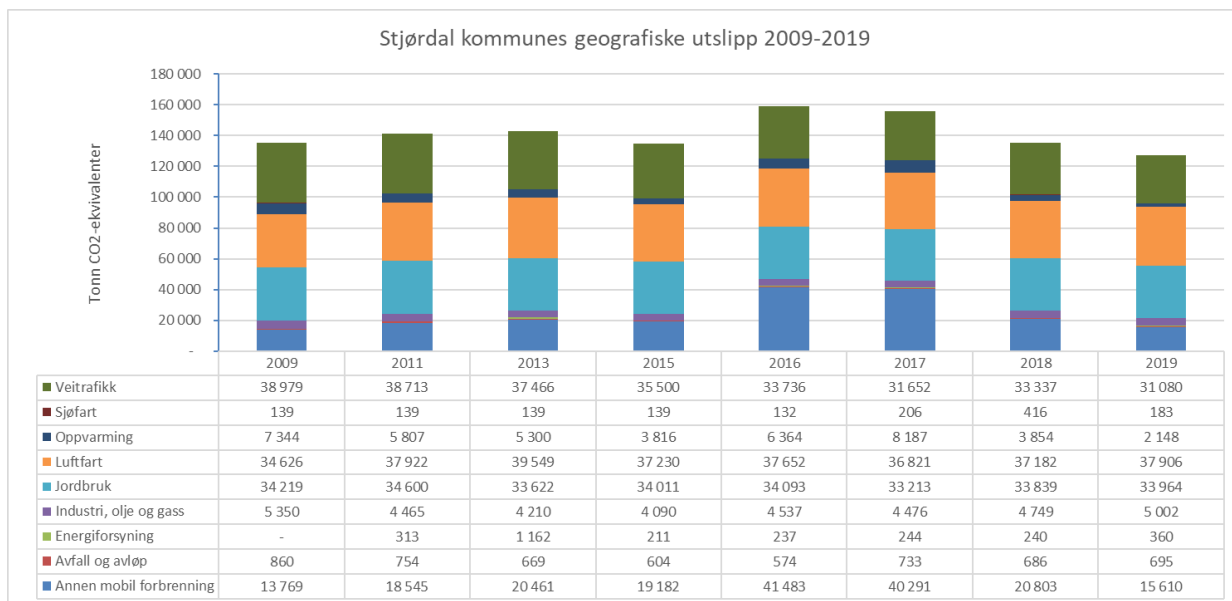
I tabell nedenfor kan man se hvordan klimafotavtrykket til kommunens virksomhet er fordelt på områder i kommunen.

Figur 2: Klimafotavtrykk¹ Stjørdal kommune år 2019, fordelt på hovedkategorier, tall i tonn CO2 ekv.

2.2 Klimaregnskap geografisk område

Det sist oppdaterte klimaregnskapet for kommunen som geografisk område er fra 2019. De direkte utslippene innenfor kommunens grenser var på 126 945,9 tonn CO2 ekv. i 2019. Som vist i tabell under, er de største utslippskildene luftfarten på 37 906 tonn CO2 ekv. (29,9%), jordbruket på 33 964 tonn CO2 ekv. (26,8 %), veitrafikk på 31 080 tonn CO2 ekv. (24,5 %) og annen mobilforbrenning på 15 610 tonn CO2 ekv. (12,3%).

Figur 3 Stjørdal kommunes geografiske utslipp (direkte utslipp) over tid.

Klimagassutslippene for Stjørdal kommune har vært noe varierende, om man ser tidsperioden 2009 – 2019 under ett. Variasjonen i utslipp skyldes i hovedsak kategorien annen mobil forburning. Annen mobil forburning omfatter utslipp fra snøscootere og dieseldrevne motorredskaper, hvor anleggsmaskiner og traktorer utgjør de største utslippene. Variasjon i denne kategorien skyldes i all hovedsak at bygg- og anleggsaktiviteten innen kommunens grenser varierer.

De siste årene kan man også se en liten nedgang i utslipp fra veitrafikk. Dette skyldes i hovedsak nedgang i utslipp fra personbiler.

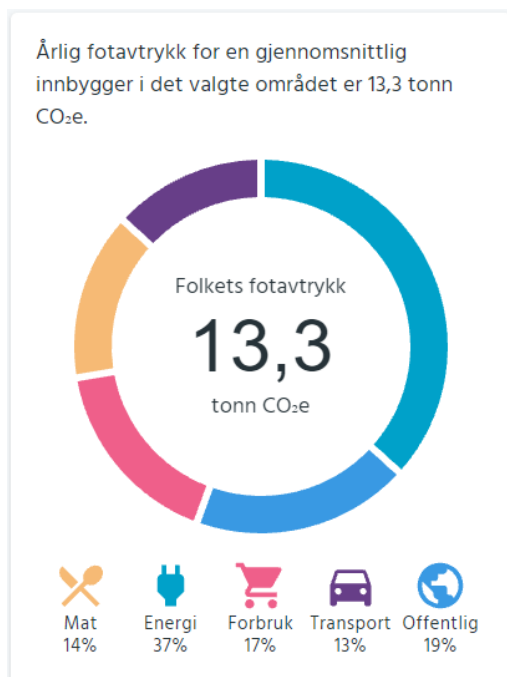
2.3 Innbyggernes klimafotavtrykk

Stjørdal er foregangskommune i et prosjekt som heter Folkets Fotavtrykk. I Folkets Fotavtrykk samles offentlige og private aktører for sammen å motivere enkeltpersoner til en bærekraftig livsstil.

I dette prosjektet utvikles det et forbruksbasert klimaregnskap for alle kommunene i Norge. Klimaregnskapet er tilgjengelig på <https://app.folketsfotavtrykk.eco>. Siden Stjørdal er foregangskommune i dette prosjektet, vil kommunen få tilgang til mer detaljerte data enn de andre kommunene i landet. Dette vil bli et nyttig verktøy i arbeidet med å få gjennomført treffsikre klimatiltak.

Nedenfor er tall på klimafotavtrykket til Stjørdal kommunes innbyggere presentert.

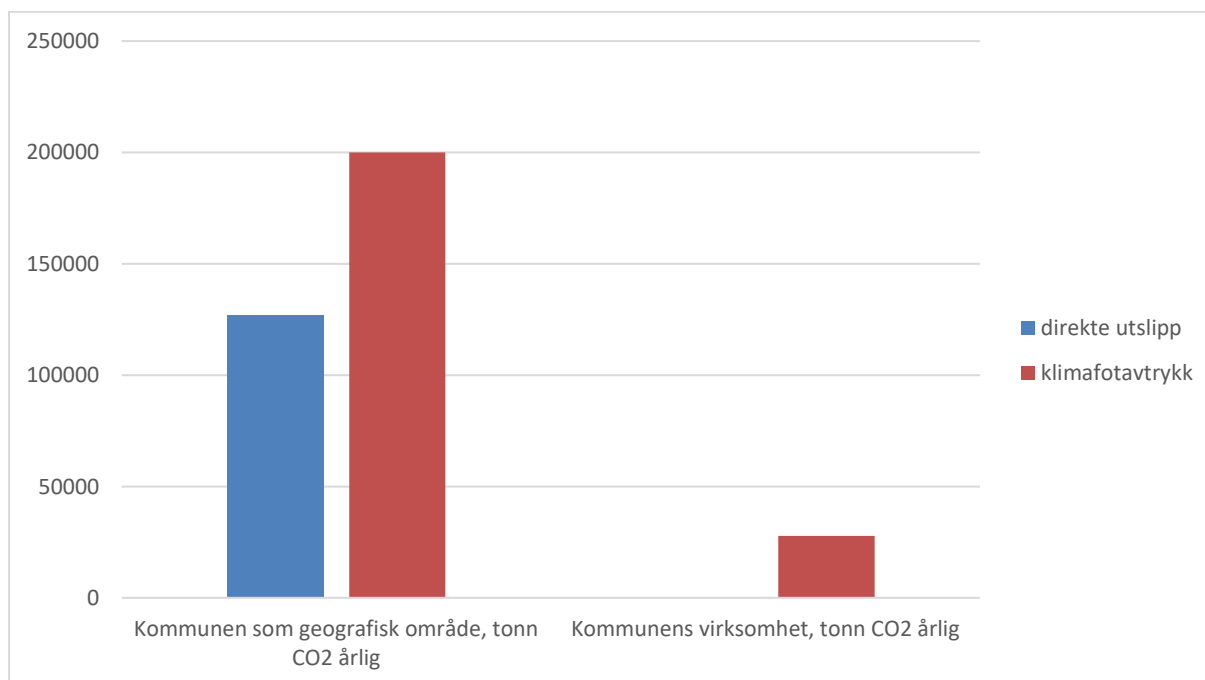
Tallene viser at det totale utslippet fra Stjørdals befolkning er på 322 045 tonn CO2 ekv. per år. Dette gir et gjennomsnittlig klimafotavtrykk på 13,3 tonn CO2 ekv. per innbygger per år. Utslippene til en gjennomsnittlig innbygger fordeler seg på følgende vis:

Figur 4: Årlig klimafotavtrykk for en gjennomsnittlig innbygger i Stjørdal

2.4 Totaloversikt klimagassutslipp Stjørdal

Nedenfor er en totaloversikt som illustrerer de klimaregnskapene som Stjørdal kommune har oversikt over. Denne oversikten viser tydelig at størsteparten av våre utslipp stammer fra innbyggernes klimafotavtrykk. Vi kan redusere disse utslippene ved å tilrettelegge for at innbyggerne kan ta klimavennlige valg i hverdagen.

Figur 5: Totaloversikt over utslipp fra de tre ulike klimaregnskapene for Stjørdal kommune

3 Utslippsmål klimagassutslipp

Stjørdal kommune har vedtatt ambisiøse mål for utslippsreduksjon. For at disse målene skal brukes til resultatoppfølging i et klimabudsjett, er det behov for å gjøre disse målene operasjonelle. Det er behov for å stadfeste hva disse målene skal måle, og å gjøre målene målbare.

Kapittel 3.1 gir en oversikt over vedtatte mål for klimagassreduksjon. Kapittel 3.2 foreslår hvordan kommunen kan gjøre klimamålene operasjonelle.

3.1 Vedtatte mål for utslippsreduksjon

1) I forbindelse med fastsetting av planprogram for rullering av kommuneplanens samfunnsdel vedtok kommunestyret 14.02.2019 (ref. PS 11/2019) følgende utslippsmål:

«I tråd med FNs klimapanel, skal Stjørdal kommune ha mål om 50% reduksjon av sine klimagassutslipp fra 1990-nivå innen 2030»

2) Som del av kommunedirektørens lederavtale ble følgende utslippsmål vedtatt i formannskapet 06.05.21 (ref. PS 59/2021):

«Klimagassutslipp fra kommunal virksomhet og tjenesteproduksjon reduseres over tid målt som utslippsintensitet mot valgte måleenheter, og man er på vei mot hovedmålet om 40% reduksjon i klimagassutslippene i 2030 (jf. Klima- og energiplanen).»

3.2 Operasjonalisering av utslippsmål

Ambisiøse klimamål krever gode system for resultatstyring. Nedenfor er forslag til hvordan kommunen kan gjøre målene operasjonelle

I mål 1) er det ikke spesifisert om reduksjon i klimagassutslipp skal gjelde for Stjørdal kommunens som virksomhet, Stjørdal kommune som samfunn eller begge deler. Det er heller ikke spesifisert om målet skal gjelde for de direkte utslippene, de indirekte utslippene eller begge deler(klimafotavtrykket). Da målet er vedtatt i forbindelse med fastsetting av planprogram for rullering av kommuneplanens samfunnsdel, kan man anta at målet er utarbeidet for å måle utviklingen i klimagassutslipp for hele Stjørdalsamfunnet.

Det neste vi må ta stilling til er om målet skal måle direkte utslipp, indirekte utslipp eller begge. Det foreslås her at målet måler de direkte utslipp innenfor kommunens geografiske område. Dette slik at klimamålet er i tråd med den avgrensningen som foreslås for kommunens klimabudsjett (Viser til kap. 2.2 i strateginotat klima- og miljø 2022 - 2024).

Når det gjelder referanseår i mål 1), er det slik at kommunen ikke har gode data på klimagassutslipp på kommunenivå helt tilbake til 1990. Siden 2018 har Miljødirektoratet publisert en tidsserie for klimagassutslipp for kommunene. Dette er kilden til klimaregnskapet for Stjørdal sitt geografiske område, presentert i kap. 2.2. Tidsserien dekker perioden fra og med 2009. SSB har registreringer på klimagassutslipp på kommunenivå i sin tidsserie fra 1991, men disse tallene er ikke direkte sammenlignbare med Miljødirektoratets nye publisering. Tidsserien er dessuten avsluttet, og oppdatert derfor ikke årlig på samme måte som Miljødirektoratets klimaregnskap.

Flere kommuner har nå etterhvert begynt å flytte referanseår for sine klimamål til 2009. Det er dette kommunedirektøren foreslår nå, slik Stjørdals klimamål og resultatoppfølging blir sammenlignbare med de best tilgjengelige tall. Hele den nye tallserien for perioden fra 2009 vedlikeholdes, forbedres og oppdateres årlig av Miljødirektoratet.

For å regne ut omtrent hva prosentsatsen i målet blir, med referanseåret 2009, er det tatt utgangspunkt i tall for 1991 i SSB sitt klimaregnskap. Denne endringen vil ha liten praktisk betydning for ambisjonsnivået eller utslippsrammen framover, men vil gjøre klimabudsjettet mer robust som verktøy for resultatstyring.

Forslag til endring av mål 1):

Mål for Stjørdalsamfunnet:

I 2030 er de direkte klimagassutslippene i Stjørdal redusert med 58% sammenlignet med referanseåret 2009.

For gjøre mål 2) målbart foreslås det at man avgrenser målet til å måle klimafotavtrykket til kommunens virksomhet. Dette da vi har gode tall på klimafotavtrykket til kommunens virksomhet i eget klimaregnskap. Viser til kap. 2.1.

For at målet skal være målbart må det velges et referanseår, som vi kan måle ut i fra. Det foreslås at kommunen tar utgangspunkt i referansenåret 2015. Dette da kommunen fikk på plass sitt første klimaregnskap i 2016 for 2015.

Forslag til endring av mål 2):

Mål for kommunens virksomhet:

I 2030 er klimafotavtrykket til kommunens virksomhet redusert med 40% sammenlignet med referanseåret 2015

3.3 Målenes ambisjonsnivå

Endringene i målformuleringene er gjort i den hensikt at målene skal kunne brukes til resultatoppfølging. Dersom ambisjonsnivået i målene skal endres, kan det være hensiktsmessig å vurdere i hvor stor grad kommunen kan påvirke måloppnåelse av de ulike målene, og i hvilken grad andre utviklingstrekk i samfunnet bidrar til måloppnåelse.

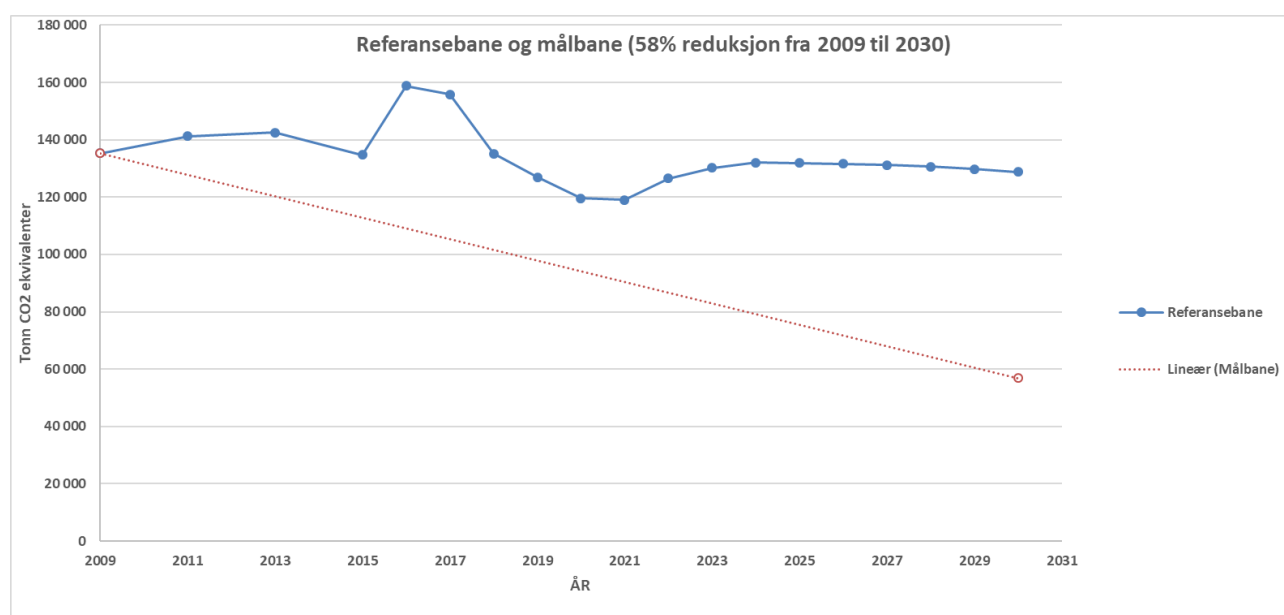
Kommunen har stor påvirkningskraft på reduksjon av klimafotavtrykket til egen virksomhet. Klarer kommunen å redusere klimafotavtrykket i egen virksomhet (mål 2) vil dette dessuten være et godt bidra i arbeidet med måloppnåelse av målet for hele Stjørdalsamfunnet (mål 1).

4 Klimamål for Stjørdalsamfunnet og behovet for tiltak

Det er utarbeidet referansebane og målbane for framtidige klimagassutslipp i Stjørdal kommune. Dette for å gi et bilde av hvor ambisiøse tiltak det er behov for å gjennomføre for å nå følgende mål:

Mål for Stjørdalsamfunnet:

I 2030 er de direkte klimagassutslippene i Stjørdal redusert med 58% sammenlignet med referanseåret 2009.

Figur 6: Referansebane og målbane for Stjørdalsamfunnet

Den blå banen i figuren over er en referansebane. Referansebanen viser hvordan de direkte klimagassutslippene i kommunen kan komme til å utvikle seg dersom det ikke gjøres utslippsreduserende tiltak. Den rød stiplede linjen i figuren under er en målbane. Målbanen viser hvordan utslippene må utvikle seg dersom man skal nå målet om 58% reduksjon i utslippene i 2030. Målbanen er framstilt med jevn reduksjon hvert år fra referanseåret 2009 og til måleåret 2030. Differensen mellom referansebane og målbane viser behovet for tiltak.

Det er viktig å være klar over at en referansebane er et overslag med betydelig usikkerhet. De siste utslippstallene som er publisert er fra 2019, referansebanen starter derfor i 2020.

Banen tar hensyn til nasjonale beregninger for forventet vekstrate i bilparken og forventet teknologiutvikling innen veitrafikk.

Innen annen mobil forbrenning er det ikke gjort tilsvarende nasjonale beregninger. Det er sannsynlig at det også vil skje en teknologiutvikling her. Dette både innen anleggsvirksomhet og andre dieseldrevne motorredskaper, men det er veldig usikkert når dette vil skje. Det er derfor ikke lagt inn en forventet reduksjon i utslipp innen annen mobil forbrenning i referansebanen, men lagt inn et forventet framtidig utslipp som tilsvarer gjennomsnittet de

siste årene. Denne sektoren vil også variere fra år til år. Endringen fra år til år er hovedsakelig knyttet til anleggsaktiviteten i kommunen, og er dermed vanskelig å forutsi.

Det er i referansebanen forventet at utslippene fra jordbruket skal være ganske stabile fram mot 2030.

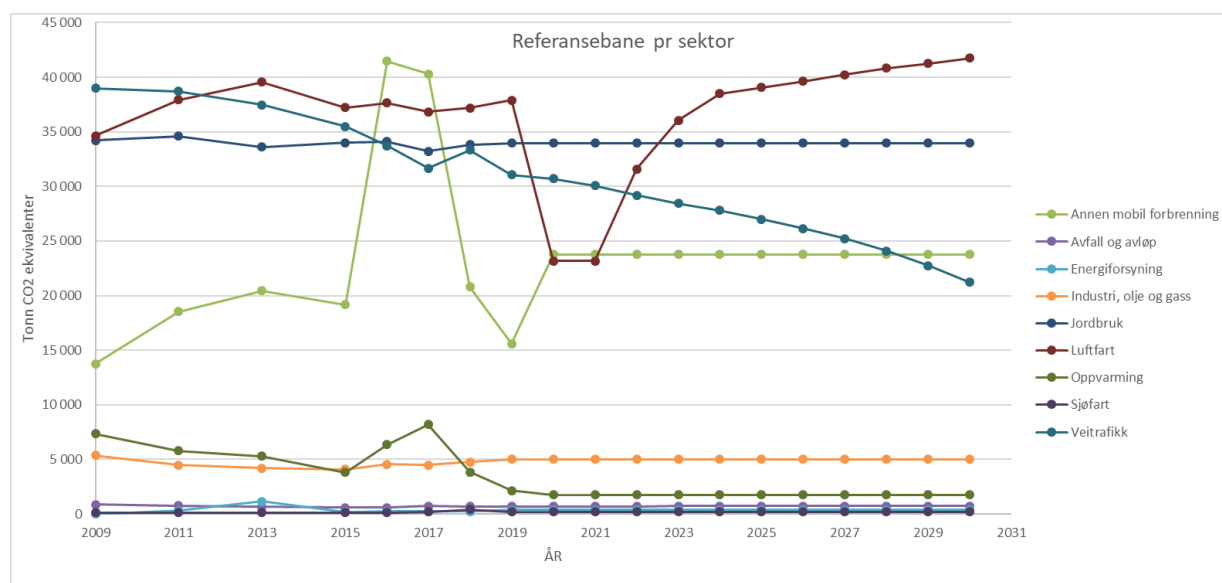
Når det gjelder luftfarten er framtidige utslipp beregnet ut i fra prognoser for flybevegelser på Værnes fram mot 2030. Det er forventet at utslippene innen luftfart vil være noe lavere enn det som er forespeilet i referansebanen. Dette da teknologiutvikling innen luftfart ikke er tatt hensyn til her.

Innen utslipp fra oppvarming er det nasjonale forbudet mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger fra 2020 hensyntatt.

Framtidige utslipp fra avløp og avfall er beregnet ut i fra befolkningsprognoser.

Utslipp fra energiforsyning, industri, olje og gass og sjøfart er forutsatt stabile utslipp fra 2019 nivå.

Figur nedenfor viser hvordan utslippene utvikler seg per sektor i referansebanen.

Figur 7: Referansebane og målbane for Stjørdalsamfunnet pr sektor

Referansebanen viser at utslippene i 2020 og 2021 er relativt lavere enn både de historiske utslippene og de utslippene som er forventet fram i tid, dersom det ikke gjennomføres tiltak. Dette skyldes i hovedsak lav aktivitet innen luftfarten, grunnet covid 19.

Vi ser at utslippene vil øke fra 2022, og at de etterhvert vil flate ut, og mot 2030 vil de få en liten nedgang. Utslippene i 2030 vil være lavere enn de årlige utslippene fra 2009 - 2018. Det skyldes i all hovedsak den forventede teknologiutviklingen innen veitrafikken.

5 Kommunens rolle og virkemiddel for klimaomstilling

Kommunen kan i sine roller som samfunnsutvikler, myndighetsutøver, tjenesteyter, innkjøper, eier og drifter påvirke en rekke ulike klimatiltak, enten fordi kommunen er pådriver og tilrettelegger, eller fordi kommunen hindrer gjennomføringen av tiltak. Kommunen har en rekke virkemidler innenfor disse rollene. Nedenfor er en beskrivelse av noen sentrale virkemiddel (en mer omfattende liste over virkemidler kan leses i prosjektplan for klima- og miljøplan 2021 – 2024):

Plan og bygningsloven (PBL) er et av de viktigste langsiktige virkemidlene i norsk klimapolitikk. Den pålegger kommunene å ta klimahensyn, både for utslippsreduksjon og klimatilpasning i sin planlegging. Kommunen er planmyndighet og skal tilrettelegge for arealbruk som reduserer utslipp gjennom redusert transportbehov. Gjennom PBL kan kommunen hindre nedbygging av skog, myr og dyrka mark. Risiko og sårbarhetsanalyser knyttet til effekter av global oppvarming som havnivåstigning, økt ras, skred og flomfare skal også inngå i kommunenes planlegging.

Markedsbaserte virkemidler er avgifter, ulike former for subsidier og konkurransebaserte offentlige anskaffelser (anbudsprosesser). I anbudsprosesser kan kommunene sette miljøkrav, både i forhold til klimagassreduksjon og bruk av nullutslippsteknologi. Det offentlige kan også gå foran i å etterspørre «nye» produkter og tjenester og dermed drive fram en teknologiutvikling.

Nettverksbaserte virkemidler er den rollen kommunen kan ta for å legge til rette for handlingsskapende møteplasser, der kommunens innbyggere og næringsliv medvirker til å utforme lokale klimatiltak og etablere samarbeidsarenaer. Dette arbeidet er svært viktig for å skape lokal aksept og legitimitet for klimapolitikken.

6 Klimatiltak 2023 – 2025

Tiltakene beskrevet i klimabudsjettet skal bidra til å nå klimamålene beskrevet i kapittel 3. Tiltakene i tabell 1 er rettet mot de direkte klimagassutslippene innenfor Stjørdals geografiske grenser, og bidrar til måloppnåelse av mål 1; mål for Stjørdalsamfunnet.

Tiltakene i tabell 2 bidrar hovedsakelig til reduksjon av indirekte utslipp i Stjørdalsamfunnet. Tiltak rettet mot kommunens virksomhet i både tabell 1 og tabell 2 bidrar til måloppnåelse av mål 2; mål for kommunens virksomhet.

Tabell 1: Tiltak som bidrar til reduksjon av direkte utslipp i Stjørdal

ID	Kilde	Ansvar	Tiltak
1	veitrafikk	Alle hovedområder	Alle anskaffelse av biler til personbefordring skal være fossilfrie. Flere el-sykler til kommunal tjeneste anskaffes
2	veitrafikk	Samfunn	Sikre tilstrekkelig med ladestasjoner til kommunens tjenestebiler
4	veitrafikk	Samfunn	Følge opp Miljøpakkens overordnede mål om å sikre at veksten i persontransport tas med kollektivtransport, sykling og gange.
7	veitrafikk	Organisasjon og strategi, Samfunn	Videreutvikling av kommunens bilpool/bildelingstjeneste
8	Annen mobil forbrenning	Samfunn	På kort sikt stille krav om fossilfrie byggeplass, og på lang sikt ha mål om utslippsfrie byggeplasser i kommunens egne investeringsprosjekter.
9	Jordbruk	Samfunn	Informere og veileder om klimatiltak i landbruket.
10	Generell	Alle hovedområder	Konsekvenser for klima- og miljø skal vurderes i alle saksframlegg-
11	Generell	Samfunn	Innføring av HjemJobbHjem ordningen, i tråd med felles parkeringsstrategi redusere antall (i tråd med vedtatt sentrumsplan) vurdere å avgiftsbelegge parkeringsplasser i sentrum for å redusere personbiltrafikk, ansattparkering og legge til rette for større omløp av parkeringsplassene for besøkende.
12	Generell	Samfunn	Ny reisepolicy, fra bruk av privatbil i tjeneste til bruk av kollektivtrafikk, samkjøring og bruk av bilpool. Legge til rette for mer bruk av øvrige mobilitetsordninger som elsparkesykler mv.
13	Generell	Alle hovedområder	Hensynet til klima- og miljø skal ivaretas i alle planer.

ID	Tema	Ansvar	Tiltak
12	Innkjøp	Økonomi og finans	Samarbeid i Værnesregionen om klima- og miljøvennlige anskaffelser
13	Innkjøp	Velferd	Ta i bruk tekniske løsninger, bl.a velferdsteknologi
14	Innkjøp	Alle hovedområder	Velge klimasmarte produkter i forbruksmateriell; produkter som har god kvalitet, og som produseres på en bærekraftig måte
15	Forbruk	Alle hovedområder	Redusert forbruk ved bedre lagerstyring og samordning av innkjøp.
16	Forbruk	Økonomi og finans	Informasjon og holdningsskapende arbeid om hvordan vi skal bedriver innkjøp internt i kommunen.
17	Forbruk	Alle hovedområder	Begrense overforbruk gjennom kunnskap og tydelig ledelse
18	Forbruk	Økonomi og finans	Begrense forbruk ved å profesjonalisere ehandlerrollen.
19	Mat	Organisasjon og strategi, Velferd	«Too good to go» på sentralkjøkkenet og kantina på helsehuset.
22	Arrangementer	Samfunn	Bærekraftige arrangementer i Stjørdal
23	Miljøsertifisering	Samfunn	Miljøfyrtårnsertifisering av virksomheter i Stjørdal
24	Miljøsertifisering	Samfunn	Miljøsertifisering av Kimen
25	Bygg og energi	Samfunn	God energistyring ved hjelp av aktiv og målrettet bruk av teknologi /sentral driftskontroll
26	Bygg og energi	Samfunn	Oppgradering av eldre bygningsmasse med hensyn til reduksjon av varmetap.
27	Bygg og energi	Samfunn	Nybygg/byggeprosjekter: Velge klimavennlige løsninger med hensyn til materialbruk, energieffektive løsninger.
28	Bygg og energi	Samfunn	Rehabiliteringsprosjekter: Gjenbruk av eksisterende konstruksjoner (sirkulærøkonomi)
29	Grønn næringsutvikling	Organisasjon og strategi, Samfunn	Samarbeid og kunnskapsbygging som øker grønn konkurransekraft - Veikart for grønn konkurransekraft
30	Holdningsskapende arbeid	Velferd	Gjennomføre klimakampanjer på barne – og ungdomskoler i Stjørdal
31	Kommunikasjon	Organisasjon og strategi	Arbeide for at de ansatte i Stjørdal har god informasjon om hvordan de kan ta klimavennlig valg i sin arbeidshverdag.

Tabell 2: Tiltak som hovedsakelig bidrar til reduksjon av indirekte utslipp i Stjørdal

7.1 Beskrivelse og vurdering av tiltak

ID 1 -3: El-tjenestebiler, el-sykler, ladestasjoner og ruteoptimalisering

Alle nye biler som kommunen anskaffer, bør være nullutslippsbiler. El-biler har lavere klimagassutslipp, er rimeligere i drift og har lavere utslipp av svevestøv enn diesel- og

bensinbiler. Nøyaktig hvor stor reduksjonen i klimagassutslipp blir om hele bilparken til Stjørdal kommune erstattes med el-biler avhengig av kjørelengde. Estimert utslippsreduksjon for Stjørdal kommune, om vi erstatter alle våre 209 kjøretøy med el-biler er på 709 tonn CO₂ årlig, sammenlignet med en bilpark bestående av fossilbiler. Dersom ansatte tar i bruk el-sykkel som transportmiddel istedenfor bil, vil dette ha enda større effekt på den totale reduksjon i klimagassutslipp. Ruteoptimalisering er også et tiltak som kan ha god effekt på reduksjon i utslipp.

I regjeringens klimaplan 2021 – 2030 står det at regjeringen tar sikte på å innføre krav som sikrer nullutslipp i offentlige kjøp av personbiler og mindre varebiler fra 2022.

ID 4: Miljøpakken - 0-vekst i persontrafikk

Det overordnede målet for byveksttalen er å sikre at veksten i persontransport tas med kollektivtransport, sykling og gange (0-vekstmålet). Det skal altså ikke være vekst i persontransport med bil. Løsningene som velges må bidra til å sikre bedre framkommelighet totalt sett, spesielt ved å legge til rette for attraktive alternativ til privatbil. Tiltakene i Miljøpakken bidrar til måloppnåelse av 0-vekstmålet og flere andre klimamål.

ID 4: Kartlegge og synliggjøre kommunens snarveier med skilt

Det arbeides med å kartlegge, opparbeide og synliggjøre snarveiene i kommunen, som en del av arbeidet med temaplan grønn struktur. Dette tiltaket kan bidra til at det blir mer attraktivt å gå eller sykle.

ID 6: Tilrettelegge for økt bruk av sykkel

Det tilrettelegges for økt bruk av sykkel i arbeidet med kommunens sykkelplan. Planen har 3 hovedmål:

- Det er enkelt, trygt og attraktivt å bruke sykkel som transportform hele året.
- Dobbelt så mange innbyggere velger sykkel som transportform i 2030 målt mot 2018.
- 90% av alle barn og unge går eller sykler til skolen, enten hele eller deler av strekningen i 2030, for den målgruppen av barn og ungdom skal ha sykling som er reelt alternativ.
- Sikre gode og trygge sykkelparkeringsmuligheter

ID 7: Videreutvikling av kommunens bilpool/bildelingstjeneste:

Kommunens bilpool skal bygges ut, slik at den blir tilgjengelig for flere av kommunens ansatte. Bilpoolordningen gjør at ansatte slipper å bruke privat bil i tjenesten. Ansatte har dermed mulighet for å velge klimavennlig transportmidler til og fra jobb, og i tjenesten. Kommunen vil også se på muligheten for å videreutvikle kommunens bilpool til å fungere som en bildelingstjeneste for kommunens innbyggere. Bildeling kan bidra til at bruk av privatbilen reduseres.

ID 8: På kort sikt stille krav om fossilfrie byggeplass, og på lang sikt mål om utslippsfrie byggeplasser i kommunens egne investeringsprosjekter

Dieseldrevne motorredskaper utgjør nesten hele kategorien «annen mobil forbrenning» i Stjørdals klimaregnskap. En stor del av disse utslippene kommer fra anleggsmaskiner. Som byggherre kan Stjørdal kommune bidra til en reduksjon i utslipp fra denne sektoren ved å stille krav om minimum fossilfri drift av anleggsplasser, samt insentiver overgang til

fullstendig utslippsfrie løsninger. Å stille klimakrav til anleggsgjennomføring kan bidra til å skape innovasjon og fremgang i det regionale markedet. Flere aktører, blant annet Statens vegvesen og flere kommuner, stiller klimakrav i anleggsgjennomføring. Trondheim kommune har sammen med andre bykommuner vedtatt Storbyerklæring for Fossil- og utslippsfrie bygge- og anleggsplasser. Det arbeides med felles klimakrav i miljøpakkens anleggs gjennomføring.

Regjeringa har innført forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming og tørking av bygninger under oppføring og rehabilitering fra 2022. Regjeringa har mål om å gjøre bygg- og anleggssektoren fossilfri innen 2025.

ID 9: Informere og veilede om klimatiltak i landbruket

Kommunen kan bidra til landbrukets omstilling mot lavutslippssamfunnet blant annet gjennom sine roller som myndighet, pådriver og nettverksbygger. Kommunen har en sentral rolle i å informere om hvilke tilskuddsordninger som landbruket kan benytte seg av for å etablere en klimavennlig drift. Jordbruket kan eksempelvis søke om tilskudd til klimarådgiving og tilskudd til spredning av husdyrgjødsel om våren og eller i vekstsesong.

ID 10 og 11 Klima- og miljø i sakframlegg og planer

At klima og miljø blir vurdert i alle saksframlegg, og ivarettatt i alle planer er sentralt for at klima- og miljø skal bli hensyntatt i enkeltsaker.

ID 12 – 14 Klima og miljøvennlig anskaffelser.

Offentlige anskaffelser står for 16% av det totale klimagassutslippet til Norge, noe som tilsvarer mer enn all veitrafikk i Norge. Klima- og miljøkrav i offentlige anskaffelser er et nødvendig virkemiddel for å redusere virksomhetens klimagassutslipp, fremme grønn næringsutvikling og å stimulere etterspørselen etter lavutslippsprodukter- og tjenester.

Lov om offentlige anskaffelser pålegger kommunen å innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelige miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant. Oppdragsgiveren skal også ta hensyn til livssyklus kostnadene ved et innkjøp, og legge vekt på å minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger.

ID 15 – 18 Reduksjon av forbruk

27% av klimagassutslippet til Stjørdal i 2019 stammet fra forbruksvarer. Tiltak 15 – 18 skal bidra til å redusere den delen av dette forbruket som er overforbruk.

ID 19 – 21 Klimavennlig mat og reduksjon av matsvinn

Stjørdal kommune har signert Trøndersk matmanifest. Manifestet følges opp gjennom utarbeidelse av en matstrategi for Stjørdal kommune. I arbeidet med matstrategien er det fokus på reduksjon av matsvinn, reduksjon av transport, lokalprodusert mat og utnyttelse av sesongvariasjoner i mat.

Sentralkjøkkenet reduserer matsvinn ved å tilby ulike posjoner til kundene. Både sentralkjøkkenet og kantina på Helsehuset tilbyr kunder å kjøpe mat gjennom appen «Too good to go». Dersom bruken av «Too good to go» vil være lik de foregående månedene, er det forventet at dette tiltaket vil gi en årlig reduksjon i utslipp på 3,96 tonn CO₂ ekv. Dette tilsvarer 1586 måltider.

ID 22 Bærekraftige arrangementer

Stjørdal kommune skal gjennomføre bærekraftige arrangementer ved å redusere klimagassutslipp, og oppfordre artister, publikum og samarbeidspartnere til å gjøre det samme. Kommunen vil bruke sin posisjon til å vise at vi tar samfunnsansvar. Dette blant annet ved å markedsføre arrangementer som bærekraftige og klimavennlige.

Dette vil kommunen gjøre ved å:

- Ha gode rutiner for innkjøp av klima- og miljøvennlige produkter med lang levetid
- Velge kortreist, økologisk og klimavennlig mat
- Legge til rette for kildesortering
- Sørge for minst mulig, og renest mulig transport, stimulere til bruk av gange, sykkel og kollektivtrafikk til/fra arrangementer for besøkende, stab og utøvere

ID 23: Miljøfyrtårnsertifisering virksomheter i Stjørdal

Miljøfyrtårn er et anerkjent og effektivt system for sertifisering og miljøledelse, som hjelper virksomheter å lykkes med grønn omstilling. Miljøfyrtårn passer for alle virksomheter, og kan bidra til at små og store bedrifter eller organisasjoner blir bærekraftige, oppnår konkurransefortrinn, styrker merkevaren, kutter kostnader, senker sykefraværet og får et anerkjent kvalitetsstempel. Stjørdal kommune er miljøfyrtårnkommune, og skal dermed bidra med sertifisører og informasjon til virksomheter som ønsker å bli miljøfyrtårnsertifisert. På dette viset bidrar kommunen til grønn omstilling.

ID 24: Miljøsertifisering av Kimen

Stadig flere kommuner velger å sertifiserer egen virksomhet etter miljøfyrtårn. I Stjørdal kommune er Kimen i gang med å bli miljøfyrtårnsertifisert, og får dermed et verktøy for grønn omstilling av virksomheten. Kimen blir en pilot for kommunen, og gjør det lettere for andre deler av kommunen å ta stilling til om de også ønsker å sertifisere seg etter miljøfyrtårn.

ID 25-28: Klimavennlige og energieffektive bygg

Klimagassutslipp fra bygg og energi utgjorde neste halvparten av klimagassutslippene til kommunens virksomhet i 2019. Det er derfor viktig å sette inn gode og treffsikre tiltak for å redusere utslippene innen denne sektoren. Klimaeffekten på de opplistede tiltakene (ID 25 – 28) vil variere fra prosjekt til prosjekt.

God energistyring og målrettet bruk av teknologi/sentral driftskontroll har hatt svært god effekt på redusert energibruk i kommunen.

EUs rammedirektiv for avfall som trådte i kraft 1. januar 2020 sier at 70% av avfall fra byggeprosjekter skal materialgjenvinnes eller ombrukes. Ved å ombruke en større andel byggematerialer og komponenter som ellers ville blitt kastet kan klimafotavtrykkene til byggene våre reduseres. I tillegg vil dette bidra til at kommunens bygg blir mer sirkulære.

ID 29: Samarbeid og kunnskapsbygging som øker grønn konkurransekraft

Stjørdal deltar i følgende prosjekt; «Veikart for grønn konkurransekraft i norske kommuner og regioner». Prosjektet ledes av Trondheim kommune og har som hovedmål å definere et

fremtidsrettet indikatorsett som kan gi økt forståelse for sammenhengen mellom næringsutvikling og klima- og bærekraftsmål. Indikatorene som utvikles vil bli tatt i bruk for å følge opp arbeidet med klima- og miljøplan og grønn næringsutvikling i kommunen.

ID 30: Klimakampanjer på barne- og ungdomskoler

Det skal gjennomføres klimakampanjer som engasjerer elever på barne- og ungdomskoler i Stjørdal. Det kan være en fordel av alle skolene er engasjert i samme kampanje samtidig, dette for å skape stor oppmerksomhet om tema. Eksempler på aktuelle tema kan være matsvinn, transport, forbruk osv.

ID 31 Kommunikasjon – klimavennlige valg i arbeidshverdagen

For at den enkelte ansatte i Stjørdal skal kunne ta klimavennlige valg i sin hverdag, er det viktig med god kommunikasjon om hvordan den enkelte kan bidra. Dette kan eksempelvis være informasjon om bruk av bilpool, leie av el-sykkel eller hvordan klima- og miljø kan vurderes i saksfremlegg.

7 Ramme til katalyserende midler klima- og miljøtiltak

Klima- og miljøtiltak skal etter hovedregel finansieres gjennomføres hovedområdenes egne investerings- og driftsbudsjetter. I tillegg foreslås det at det settes av 2,5 mill. til klima- og miljøtiltak årlig. Dette skal være katalyserende midler for omstilling til lavutslippsløsninger, klimatilpasning og ivaretagelse av naturmangfoldet i kommunen. Kommunens rolle er i mange tilfeller å være en pådriver, samarbeidspartner, og tilrettelegger, ettersom flere store utslippskilder ikke er i kommunal besittelse. Foruten å sikre gjennomføringen av prioriterte tiltak, er budsjettammen for klima- og miljø innrettet mot aktiviteter som styrker beslutningsgrunnlaget for koordinering av klima- og miljøarbeidet i Stjørdal kommune.

Kommunedirektøren vil i tillegg styrke budsjettet for gjennomføringen av klima- og miljøtiltak ved å søke ekstern prosjektf finansiering, eksempelvis fra Miljødirektoratet, Statsforvalteren og Enova. Deler av budsjettammen er derfor planlagt brukt som egenandel til eksternt finansierte tiltak.

Tabell viser en overordnet fordeling av ramme til katalyserende midler til klima- og miljøtiltak for økonomiperioden 2023 – 2024.

	2023	2024	2025	2026
Investeringsmidler	2,5 mill.	2,5 mill.	2,5 mill.	2,5 mill.

